

Tajanstveni Albala

Nenad Novak Stefanović

Jedna obična šetnja po sunčanom Dorćolu u subotu pre podneva, kada se traži zgodno mesto za kafu sa prijateljima i komentare o novinskim naslovima, sasvim slučajno nas je dovela u Jovanovu ulicu, pred kućni broj 38. Zastali smo jer nam je pažnju privukla kamena tabla u kojoj su uklesana mešana latinična i ćirilska slova: Projektovao arh J.V.Albala. Prvi put smo čuli za ovo prezime u svetu beogradskih neimara. Eto razloga da osmotrimo delo.

Snimak zgrede u Jovanovoj 38 načinio Dragoslav Simić

Poznato je u arh esnafu da kad se autor potpiše na zgradi da onda čvrsto stoji iza krajnje izbedbe, da je ona njegov stvaralački otisak i da nije ulazio u pogodbe sa vlasnikom koje bi narušile stil zdanja. Na primer, Belobrck je od svojih stotina izbedbi potpisao samo nekolike.

Mesto na kojem se nalazi tabla s „potpisom“ Albale ukazuje da je u bliskim vezama s preduzimačem, ako to nije i on sam, jer je postavljena da „bode oči“ što nije običaj; potpisi autora su skrajnuti, a ovaj je u visini pravog pogleda, pored ulaza. Domaći prihvata autora i dorćolska ulica upućuju nas da je Albala radio stambenu zgradu za jevrejske porodice srednjeg imovinskog stanja. Ulazni hodnik je tesan, viša klasa tadašnjeg Beograda bi tražila daleko širi pristup i naravno mermer. Kod Albale je ulaz dekorisan žolnai pločicama, u tirkiznoj i tamnoj, do visine struka. Plafon i zidovi su ukrašeni gipsanim detaljima. Od ulaza do poslednjeg sprata pružala se tepih staza s mesinganim fiksatorima. Od ovog statusa danas su ostali samo ožiljci na betonu stepeništa. Zgrada se sastoji iz podruma, prizemlja i tri sprata. Fasada je oneobičena s četiri anička polu-stuba koji se pružaju preko dva sprata. Takođe, plitka terasa s renesans lukovima označava piano nobile, iliti nobles stan. Prave, komotne, terase su sa unutrašnje strane.

O arhitekti Albali nema spomena u Leksikonu neimara Srbije, koji je inače detaljna beležnica zaslužnih i manje značajnih imena. Tek u nekim letopisima iz Niša nalazimo ime Jaše Albale mogućeg projektanta niške sinagoge i Nisimove zgrade u ulici Pobjede. Krenuvši u potragu za ovim prezimenom i pričom o kući u Jovanovoj stigli smo do velikog poznavaoca Beograda, pisca svečane pesme na melodiju „Marša na Drinu“, Miloja Popovića. Bivši novinar „Politike“ i direktor „Sava centra“, Popović nas odvodi do Jovanove 38 da obiđemo zgradu u kojoj je stanovao još kao dečak. „Moja porodica se uselila u salonski stan na trećem spratu 1945. godine. Zgrada je bila prazna. Ko je tu stanovao od vremena kad je izgrađena nije nam bilo poznato, verovatno jevrejske porodice koje su nestale u holokaustu. Ali sam otkrio ko je u našem stanu bio za vreme okupacije! Tumarajući po spratu, čim smo stigli, zavirio sam u vešernicu i tu otkrio skrivene rolne filмова. Bilo je 400-500 metalnih koturova. Rekao sam ocu, a on je obavestio nadležne. Trake su prenete u vojni filmski arhiv. Bili su to Ufini žurnali. Tako smo saznali da je u našoj zgradi bilo sedište nemačkih propagandnih filмова.“

Otac Miloja Popovića, Gojko, je bio ministar turizma u Crnoj Gori i pomoćnik Vladimira Velebita, direktora Saveznog komiteta za turizam. Miloje će napraviti karijeru i kao direktor Jugoslovenskog kulturnog centra u Njujorku i kao pesnik i publicista. Njegova sestra Biljana Popović Milić je takođe novinar, urednik u Televiziji Beograd.

Saznajemo da je na drugom spratu od 1961. pa do pre šest godina stanovala četvoročlana porodica Tadić. Ljuba Tadić je akademik, profesor filozofije, majka Nevenka psihijatar, ćerka Vjera psiholog i sin Boris klinički psiholog i u dva mandata predsednik Srbije. „Kad je bio mali, Borisu sam udario čvrgu jer se suljao niz gelender“, seća se Miloje.

Na prvom spratu je stanovao general Ivan Mišković, šef vojne bezbednosne službe. Generalov sin, Zoran, postaće generalni sekretar SIV-a. „Generala Miškovića pominje Jovanka Broz kao jednog od krivaca za svoj progon. Razgovarao sam o tome sa generalom, koji sada ima preko 90 godina, živi u Istri i vozi automobil, čovek čvrstog kova. Generalova istina je drugačija, ali da bi je isrpicali potreban nam je novi list novine, pa ćemo drugi put“ Kada se porodica Mišković odselila u njihov stan je došao general Jevrem Popović, narodni heroj iz Užica, brat Pere Popovića Age, po kojem je naša osnovna škola dobila ime. Evo šta je pravi komunista - pet godina je general zidao vikendicu u Boki Kotorskoj, svojim rukama, da mu niko ne kaže da je dobio nepošteno.

Sada, nikog više od naše generacije stanara nema. Ovde žive neki meni nepoznati ljudi.“, završava šetnju po spratovima Jovanove 38 naš putovođa Miloje Popović. Tako nam je osvetljena samo jedna generacija stanara, a oni koji su u njoj prvobitno živeli i ovi današnji možda će se javiti pa da dopunimo spisak stanara, jer zgrade žive i kroz svoju estetiku i duh onih koji su u njoj stanovali.